

Το ΚΚΕ, οι επανακρατικοποιήσεις, η μεταβατική στρατηγική, οι «αυταπάτες»

Αναδημοσίευση από το commune.org.gr

του Πάνου Κοσμά

Στο άρθρο «Γιατί η Αριστερά δεν προτάσσει το αίτημα για κρατικοποίηση των σιδηροδρόμων χωρίς αποζημίωση;»(1), είχα προαναγγείλει ότι στη δεύτερη συνέχειά του θα επιχειρήσω την κριτική προσέγγιση των θέσεων και της πολιτικής στάσης του ΚΚΕ και του ΜΕΡΑ25 στο συγκεκριμένο ζήτημα. Ωστόσο, πρόκειται για χώρους με πολύ διαφορετικές θέσεις και πολιτική ταυτότητα, γεγονός που δεν επιτρέπει την πραγμάτευση των θέσεών τους στο ίδιο άρθρο. Ακολουθεί λοιπόν σε αυτό το δεύτερο μέρος η κριτική εξέταση των θέσεων και της πολιτικής του ΚΚΕ.

Το ΚΚΕ είναι αντίθετο στις ιδιωτικοποιήσεις. Σε ανακοινώσεις των συλλογικών του οργάνων και σε κείμενα στελεχών του αυτό είναι σαφές πέρα από κάθε αμφιβολία. Όχι μόνο αυτό, αλλά συχνά περιγράφονται τόσο οι στόχοι του καπιταλισμού μέσα από την προώθηση των ιδιωτικοποιήσεων και της «απελευθέρωσης» και «ανοίγματος στον ανταγωνισμό» τομέων της οικονομίας που αφορούν αγαθά τα οποία θα έπρεπε να είναι δημόσια είτε και κοινά (στην επικαιρότητα είναι οι μεταφορές -σιδηρόδρομος και όχι μόνο-, η ενέργεια, το νερό, η υγεία και η παιδεία) όσο και οι συνέπειές τους.

Ταυτόχρονα όμως είναι ενάντια στις επανακρατικοποιήσεις. Μάλιστα, όχι μόνο ενάντια σε ρεφορμιστικές θέσεις νεοκεϊνσιανού τύπου περί «ανάκτησης του 51% από το Δημόσιο» ή -αορίστως- «επαναφοράς του δημόσιου ελέγχου», αλλά και σε θέσεις όπως επανακρατικοποίηση χωρίς αποζημίωση (των

καπιταλιστών ιδιοκτητών) και υπό εργατικό έλεγχο.

Ο συνδυασμός αυτών των δύο θέσεων οδηγεί σε προφανείς αντιφάσεις. Η σημαντικότερη εξ αυτών είναι τόσο προφανής, που είναι πράγματι εντυπωσιακό ότι το ΚΚΕ την παρακάμπτει:

Αν η κρατική ιδιοκτησία, ο δημόσιος έλεγχος και πολύ περισσότερο η επανακρατικοποίηση χωρίς αποζημίωση και υπό εργατικό έλεγχο είναι στόχοι απορριπτέοι, τότε ο αγώνας ενάντια στις ιδιωτικοποιήσεις είναι ένας αγώνας χωρίς στόχο! Δεν υπάρχει εργατικό σωματείο που να αγωνίζεται ενάντια σε ιδιωτικοποίηση και να μην είναι υποχρεωμένο να απαντήσει στο προφανές ερώτημα «Εσείς, τι ζητάτε;» προκειμένου να απαντήσει στις πιέσεις και τα επιχειρήματα της εργοδοσίας και της κυβέρνησης. Και δεν υπάρχει ασφαλώς εργατικό σωματείο που σε αυτό το ερώτημα θα απαντήσει «Παλεύουμε για τον σοσιαλισμό, γιατί μόνο εκεί, σε συνθήκες εργατικής εξουσίας, θα απολαύσουμε όλα τα αγαθά της κρατικής ιδιοκτησίας, επειδή θα ισοδυναμεί με κοινωνικοποίηση»...

Ένα παράδειγμα θα το κάνει πιο καθαρό. Στις 7/3 και στη σελίδα 23 ο «Ριζοσπάστης» παρουσιάζει αποσπάσματα από ανακοίνωση των εργαζομένων της ΛΑΡΚΟ. Μεταξύ αυτών λέγονται και τα εξής:

«Ο σιδηρόδρομος και η ΛΑΡΚΟ είναι χαρακτηριστικά παραδείγματα, όπως και τα ναυπηγεία, η ΕΛΒΟ, οι δρόμοι, τα λιμάνια, τα αεροδρόμια, οι τηλεπικοινωνίες, η ΔΕΗ και συνολικά οι υποδομές που δίνονται από όλες τις κυβερνήσεις για να κερδίσουν οι επιχειρηματικοί όμιλοι. Όλα αυτά εκποιήθηκαν, γεμίσαμε ανέργους και κάτεργα, ζούμε τη σημερινή κατάσταση έχοντας οι κυβερνήσεις “δεξί χέρι” μεγάλη μερίδα των Μέσων Μαζικής Ενημέρωσης που παίρνουν κατεύθυνση και τα παρουσιάζουν σαν “ζημιογόνα”, που τις κινητοποιήσεις των εργαζομένων και τα αιτήματα είτε δεν τα προβάλλουν είτε με το αφήγημα “έχετε δικαίωμα στην απεργία, αλλά και οι υπόλοιποι εργαζόμενοι στην εργασία, κρατικοδίαιτοι συνδικαλιστές κ.λπ.”, ενεργοποιούν τον κοινωνικό αυτοματισμό.

Αυτή είναι η αλήθεια και αποτέλεσμα αυτής της αλήθειας είναι τα θύματα στα Τέμπη, είναι τα θύματα στους χώρους δουλειάς, είναι οι άνεργοι, οι εκδικητικά απολυμένοι που αγωνίστηκαν για μέτρα προστασίας, τα καθημερινά δικαστήρια απέναντι σε συνδικαλιστές και αγωνιστές που αντιστέκονται σε αυτήν την πολιτική [...]».

Μια χαρά τα λέει το σωματείο. Επειδή όμως γνωρίζει ότι δεν μπορεί να αγωνίζεται χωρίς στόχο, ο στόχος του είναι να παραμείνει η ΛΑΡΚΟ κρατική. Αν όχι αυτό, τι; Να ιδιωτικοποιηθεί αλλά με «δεσμεύσεις» του ιδιώτη εργοδότη και της κυβέρνησης πως δεν θα απολυθούν οι εργαζόμενοι και δεν θα αλλάξει το εργασιακό και μισθολογικό καθεστώς; Το κίνημα και η Αριστερά δεν είναι μόνοι τους σ' αυτόν τον κόσμο· υπάρχουν και οι εργοδότες και η κυβέρνηση, που συχνά προτείνουν τέτοιες «εναλλακτικές». Ή μήπως είναι αδιάφορο τι απ' όλα αυτά θα γίνει με τη λογική «κρατικό ή ιδιωτικό, καπιταλισμός και το 'να, καπιταλισμός και τ' άλλο»;.. Χωρίς στόχο και μόνο με το «ενάντια» κανένα σωματείο δεν τα βγάζει πέρα με την εργοδοσία και την κυβέρνηση, δεν μπορεί καν να πείσει τα μέλη του να αγωνιστούν.

Ας πάρουμε τα σωματεία της ΕΥΔΑΠ και ΕΥΑΘ, που αγωνίζονται ενάντια στην ιδιωτικοποίηση του νερού. Ποιος είναι ο στόχος του αγώνα τους; Να παραμείνει το νερό δημόσιο αγαθό. Είναι λάθος αυτός ο στόχος; Γεννάει αυταπάτες ότι υπό τον καπιταλισμό μπορεί το νερό να είναι πράγματι δημόσιο αγαθό; Μήπως τελικά είναι το ίδιο αν η ΕΥΔΑΠ και ΕΥΑΘ θα παραμείνουν υπό κρατική ιδιοκτησία ή θα περάσουν, όπως ο σιδηρόδρομος, σε κάποιον ιδιώτη; Αν είναι έτσι, το ΚΚΕ έχει χρέος να διαφωτίσει σχετικά τα σωματεία των εργαζομένων στην ΕΥΔΑΠ και ΕΥΑΘ – θα έπρεπε μάλιστα να μοιράζει σχετική διαφωτιστική προκήρυξη στη συναυλία για το νερό στη Θεσσαλονίκη. □Παρεμπιπτόντως, αυτή η συναυλία, σαν φαινόμενο πολύ μαζικής... αυταπάτης, υπήρξε μια στιγμή νίκης για το κίνημα και ήττας για την κυβέρνηση, αφού υποχρεώθηκε να αποσύρει τις ΕΥΔΑΠ και ΕΥΑΘ από το υπερταμείο. Μία ακόμη απόδειξη ότι χωρίς στόχο, χωρίς εναλλακτική σε αυτό

που αρνείσαι και αντιπαλεύεις, δεν μπορεί να οικοδομηθεί μαζικό κίνημα, να δοθούν κινηματικές και πολιτικές μάχες, να επιτευχθούν νίκες.

Κάθε ενάντια είναι ήδη εν δυνάμει μια θέση: να μην αλλάξουν τα πράγματα προς το χειρότερο, που σημαίνει να παραμείνουν ανοιχτά στη διεκδίκηση προς το καλύτερο. Αν το «ενάντια στις ιδιωτικοποιήσεις» είναι «νόμιμο» από τη σκοπιά της Αριστεράς, αυτό σημαίνει α) ότι η ιδιωτικοποίηση ή η περαιτέρω ιδιωτικοποίηση θα κάνει τα πράγματα χειρότερα, β) διότι θα ενισχύσει μια δυναμική στην αντίθετη κατεύθυνση απ' αυτή που επιθυμούν το κίνημα και η Αριστερά. Αν δεν ισχύουν αυτά τα δύο, γιατί να είμαστε ενάντια στις ιδιωτικοποιήσεις και να μην διακηρύξουμε ευθαρσώς «τι ιδιωτικό, τι κρατικό, καπιταλισμός και το 'να, καπιταλισμός και τ' άλλο»;

Το σύνθημα που φωνάχτηκε μαζικά στις σχετικές διαδηλώσεις «Υγεία, παιδεία, ρεύμα και νερό δεν είναι εμπορεύματα, ανήκουν στον λαό» ή σκέτο «το νερό δεν είναι εμπόρευμα», εμπεριέχουν ένα λάθος: στον καπιταλισμό είναι εν μέρει εμπορεύματα και θα παραμείνουν, αλλά με διακυμάνσεις και εντάσεις που πάντα θα έχουν σημασία, γιατί πάντα θα είναι προς διεκδίκηση η κατεύθυνση: προς το χειρότερο της πλήρους ιδιωτικοποίησης ή στην αντίθετη κατεύθυνση της απο-εμπορευματοποίησης; Με την ποιητική άδεια και οικονομία των συνθημάτων, τα προαναφερθέντα συνθήματα αυτό θέλουν να δηλώσουν: βάζουμε εδώ ένα «στοπ», με στόχο να αντιστρέψουμε την κατεύθυνση προς την απο-εμπορευματοποίηση. Ο ταξικός συσχετισμός δύναμης είναι υπό διαρκή «διαπραγμάτευση», με προωθήσεις και οπισθοχωρήσεις, με μετατοπίσεις δεξιά ή αριστερά. Αυτό είναι το νόημα της πολιτικής μέσα στον καπιταλισμό: η πάλη για τη μετατόπιση του συσχετισμού δύναμης στη γενική κατεύθυνση των συμφερόντων της εργατικής τάξης, δηλαδή προς τα αριστερά. Εκτός αν φανταστούμε μια στρατηγική που όχι μόνο δεν θα βάζει την πολιτική, δηλαδή την τέχνη της αλλαγής του συσχετισμού δύναμης, στο τιμόνι, αλλά θα την... καταργεί τελείως. Όπως θα δούμε στη συνέχεια, το ΚΚΕ φλερτάρει ανοιχτά μ' αυτή την ιδέα!

«Ο γέγονε, γέγονε» με τις ιδιωτικοποιήσεις;

Πέρα από αυτά όμως, υπάρχει ένα πολιτικό και προγραμματικό ζήτημα ολκής, που σχετίζεται με την εκτίμηση της ιστορικής συγκυρίας: οι ιδιωτικοποιήσεις, συνυφασμένες άμεσα με το άνοιγμα-«απελευθέρωση» των αγορών και με τη διάλυση του «κοινωνικού κράτους», δεν είναι μια πολιτική ανάμεσα στις άλλες, μια υποδεέστερης σημασίας πολιτική, αλλά ένας εκ των κεντρικών πυλώνων του καπιταλιστικού μοντέλου συσσώρευσης τις τελευταίες 4 δεκαετίες. Δεν είναι μόνο εκχώρηση αξιών και πεδίων κερδοφορίας στο κεφάλαιο, αλλά βασική πτυχή της στρατηγικής της λιτότητας. Το μέτωπο ενάντια στις ιδιωτικοποιήσεις είναι λοιπόν κεντρικό από πολιτική, προγραμματική και συνδικαλιστική άποψη. □Μήπως όμως, αφού αυτή η πολιτική υλοποιήθηκε συστηματικά επί δεκαετίες με όλα τα μέσα (απόδειξη πόσο ζωτικής σημασίας ήταν και είναι για το κεφάλαιο) και πλέον το καπιταλιστικό πρόγραμμα των ιδιωτικοποιήσεων έχει ολοκληρωθεί κατά το μεγαλύτερο μέρος του, μήπως επειδή ακόμη και οι αποδυναμωμένες μορφές κρατικής ιδιοκτησίας έχουν γίνει «σουρωτήρι» από τα ιδιωτικοοικονομικά κριτήρια, το ζήτημα των ιδιωτικοποιήσεων χάνει αντικειμενικά τη σημασία του; Μήπως είμαστε στο σημείο που το «τι κρατικό, τι ιδιωτικό, καπιταλισμός και το 'να, καπιταλισμός και τ' άλλο» είναι η ωμή πραγματικότητα και δεν έχουμε παρά να συμφιλιωθούμε με αυτήν; Μήπως δεν έχει και τόση σημασία αν το καπιταλιστικό πρόγραμμα των ιδιωτικοποιήσεων και της εμπορευματοποίησης των πάντων ολοκληρωθεί στο 100%; Μήπως ισχύει τελικά το «ο γέγονε, γέγονε»; Αν είναι έτσι, γιατί να μην πούμε, κατ' αναλογία, «ο γέγονε, γέγονε» και για τη διάλυση του κοινωνικού κράτους (που αφορά το «κοινωνικό» τμήμα του εργατικού μισθού) και για τη λιτότητα εν γένει; Το να πούμε για οτιδήποτε απ' όλα αυτά, περιλαμβανόμενων των ιδιωτικοποιήσεων, «ο γέγονε, γέγονε», θα ισοδυναμούσε πολιτικά με πλήρη συμβιβασμό με την ήττα. Το ΚΚΕ είναι το μόνο κόμμα της Αριστεράς που φαίνεται ικανό να επενδύσει ένα τέτοιο «αυτοκαταστροφικά ηρωικό» διάβημα με τόνους άσφαιρης αναφοράς στον σοσιαλισμό και τον κομμουνισμό.

Σωματεία και πολιτικά κόμματα

Βεβαίως, τα συνδικάτα δεν είναι... σοβιέτ. Τα συνδικάτα θέτουν εξ ορισμού ρεφορμιστικούς στόχους, για την καλυτέρευση της ζωής των εργαζομένων μέσα στον καπιταλισμό ή, έστω, για να αποφύγουν την επιδείνωσή της. Οι αγώνες αυτοί με τέτοιους στόχους δεν είναι απλώς «νόμιμοι»· είναι ζωογόνο πηγή ενέργειας για την Αριστερά, για τους αντικαπιταλιστές και επαναστάτες κομμουνιστές, χωρίς την οποία η κατάσταση θα ήταν αφόρητη και κανένα πολιτικό σχέδιο δεν θα λειτουργούσε. Μπορεί κανείς να φανταστεί ποια θα ήταν σήμερα η κατάσταση και με τι όρους θα βαδίζαμε προς τις εκλογές χωρίς τον αγώνα των εκπαιδευτικών ενάντια στην αξιολόγηση, χωρίς τον αγώνα ενάντια στην ιδιωτικοποίηση του νερού, χωρίς το «κίνημα των Τεμπών» κ.λπ.; Τα συνδικάτα μπορούν να κατηγορηθούν συγκεκριμένα για πολλά (που αφορούν με πόση συνέπεια επιτελούν τον ρεφορμιστικό τους ρόλο, όπως τα ταξικά χαρακτηριστικά τους, η οργανωτική τους συνέπεια, η μαχητικότητά τους, η ανιδιοτέλεια των ηγεσιών τους κ.λπ.), αλλά όχι γιατί οργανώνουν αγώνες με ρεφορμιστικά αιτήματα. Εκ του ρόλου τους, δεν «οφείλουν» να γνωρίζουν ούτε τον ορισμό της επαναστατικής κατάστασης ούτε τα καθέκαστα με το μεταβατικό πρόγραμμα.

Τα πράγματα όμως τίθενται με εντελώς διαφορετικό τρόπο όταν πρόκειται για τα πολιτικά κόμματα, ιδιαίτερα για τα κόμματα της Αριστεράς και ιδιαίτεροτερα για τα κόμματα και οργανώσεις που μιλούν στο όνομα του σοσιαλισμού και του κομμουνισμού. Αυτά οφείλουν, αν οι αναφορές τους αυτές δεν είναι ψευδεπίγραφες, να γνωρίζουν για όλα αυτά και να έχουν θέση. Ιδιαίτερα μάλιστα αν τα επικαλούνται ή τα θέτουν υπό κριτική.

Αν ένα κόμμα που αυτοαποκαλείται αριστερό έχει μια ρεφορμιστική ή σοσιαλδημοκρατική ή νεοκεϊνσιανή άποψη για το ζήτημα των ιδιωτικοποιήσεων, τότε δεν μπορεί να κρύβεται πίσω από τα -αυτονόητα ρεφορμιστικά- αιτήματα των συνδικάτων. Και αντίστροφα, το γεγονός ότι ένα τέτοιο κόμμα έχει μια σοσιαλδημοκρατική ή νεοκεϊνσιανή άποψη για το ζήτημα των ιδιωτικοποιήσεων δεν μπορεί να στρέφεται σαν κατηγορία ενάντια

στο συνδικάτο που έχει παρόμοια θέση. Τα σωματεία της ΕΥΔΑΠ και της ΕΥΑΘ καλά κάνουν και έχουν στόχο την παραμονή των εταιρειών υπό κρατικό έλεγχο. Ο ΣΥΡΙΖΑ και το ΜΕΡΑ25 όμως δεν μπορούν να κρύβονται πίσω από τη θέση των συνδικάτων. Και από την άλλη, το σωματείο της ΛΑΡΚΟ καλώς είναι ενάντια στην ιδιωτικοποίηση και θέτει τον στόχο να παραμείνει κρατική. Το ΚΚΕ όμως δεν μπορεί να κρύβεται πίσω από την αντίθεση στην ιδιωτικοποίηση και να πετάει την μπάλα στην εξέδρα σοσιαλισμός...

Οι «αυταπάτες» και οι «οπορτουνιστές»: η στρατηγική του ΚΚΕ

Στις ανακοινώσεις των συλλογικών οργάνων του ΚΚΕ και τη σχετική αρθρογραφία των στελεχών του είναι κεντρικές οι έννοιες «αυταπάτες» και «οπορτουνιστές». Ως πολιτικό προσδιορισμό συναντάμε και τη «σοσιαλδημοκρατία». Παλιές έννοιες, όπως ρεφορμισμός, αριστερός και δεξιός ρεφορμισμός, αστικά-εργατικά κόμματα, Αριστερά έχουν ισοπεδωθεί όλες και συγχωνευτεί στην έννοια «οπορτουνισμός». Πρόκειται για αποθέωση της... ακρίβειας στον συγκεκριμένο προσδιορισμό του χαρακτήρα πολιτικών κομμάτων και ρευμάτων όλου του πολιτικού φάσματος αλλά ιδιαίτερα της Αριστεράς: από το ΜΕΡΑ25 (αν όχι και από τον ΣΥΡΙΖΑ) μέχρι την ΑΝΤΑΡΣΥΑ... όλα «οπορτουνισμός». Η αναφορά αυτή θα ήταν αχρείαστος πλεονασμός αν η διάλυση όλων των πολιτικών χαρακτήρων στην έννοια «οπορτουνισμός» δεν συνδεόταν ευθέως με τη στρατηγική του ΚΚΕ.

Η στρατηγική του ΚΚΕ είναι απλή -αν όχι απλοϊκή- στη διατύπωσή της: Μέχρι να δημιουργηθεί επαναστατική κατάσταση, οπότε θα τεθεί άμεσα το ζήτημα της εργατικής εξουσίας και της κοινωνικοποίησης των μέσων παραγωγής, όλα τα μεταβατικά αιτήματα (όπως «κρατικοποίηση χωρίς αποζημίωση και υπό εργατικό έλεγχο»), το ίδιο το μεταβατικό πρόγραμμα, δεν είναι παρά φαντασιώσεις των «οπορτουνιστών» που δημιουργούν «αυταπάτες» ότι τέτοια αιτήματα μπορούν να υλοποιηθούν στο πλαίσιο του καπιταλισμού, δηλαδή σε συνθήκες που η αστική τάξη κατέχει την οικονομική και πολιτική εξουσία (2).

Απλά πράγματα:

α) «Κρατικοποίηση χωρίς αποζημίωση και υπό εργατικό έλεγχο» (πολλώ δε μάλλον αν αναφερόμαστε στους βασικούς τομείς της οικονομίας) μέχρι την επαναστατική κατάσταση = οπορτουνισμός κι αυταπάτες. Πρόσθετη απόδειξη: αυτοί που προβάλλουν τέτοια αιτήματα δεν θέτουν ζήτημα κοινωνικοποίησης συνολικά των μέσων παραγωγής. [Αν πάλι, οι «οπορτουνιστές» προσθέσουν στα μεταβατικά αιτήματα την κοινωνικοποίηση συνολικά των μέσων παραγωγής, τότε το ΚΚΕ θα κραυγάσει: κοινωνικοποίηση των μέσων παραγωγής με την αστική τάξη στην εξουσία; Τι παραλογισμοί είναι αυτοί; Μονά-ζυγά δικά του...]

β) Αυτά μπορούν να υλοποιηθούν μόνο σε συνθήκες εργατικής εξουσίας, αλλά αυτή προϋποθέτει τη δημιουργία επαναστατικής κατάστασης.

γ) Το κόμμα δεν έχει καμία σχέση και καμία ευθύνη για τη δημιουργία επαναστατικής κατάστασης – αυτή δημιουργείται αντικειμενικά.

δ) Το ζήτημα της κυβέρνησης (ο «κυβερνητικός κρίκος») τίθεται μόνο με όρους εργατικής εξουσίας – που θα πει ότι η μόνη κυβέρνηση που μας αφορά είναι η κυβέρνηση των σοβιέτ που έχουν αναδειχθεί σε όργανα της εργατικής εξουσίας.

Ποιος δεν έχει το λίγο μυαλό που χρειάζεται για να καταλάβει τόσο απλά πράγματα; Όταν στο γυμνάσιο κάναμε παραγοντοποίηση και απλοποίηση κλασμάτων, η ανακούφιση ήταν μεγάλη όταν μετά τις απλοποιήσεις μιας μεγάλης αλγεβρικής παράστασης με τη μορφή κλάσματος, προέκυπτε τελικό αποτέλεσμα 1. Ωστόσο, δεν μπορούμε να δεχθούμε την ανακούφιση που μας προσφέρει το ΚΚΕ «απλοποιώντας» την επαναστατική πολιτική με αυτόν τον ανεπίτρεπτο τρόπο.

Συγκεκριμένα:

1. Αν σε όλη την περίοδο που η αστική τάξη κατέχει την οικονομική και πολιτική εξουσία η προβολή μεταβατικών

αιτημάτων (όπως αυτά που προαναφέρθηκαν) «απαγορεύεται» γιατί δημιουργεί αυταπάτες, ποιο είναι το περιεχόμενο της επαναστατικής πολιτικής; Ποια αιτήματα, ποια συνθήματα είναι στρατηγικά νόμιμα σε όλη αυτή την περίοδο – που, μεταξύ άλλων, δεν είναι... μικρή; Η προπαγάνδισή του σοσιαλισμού και του κομμουνισμού δεν είναι πολιτική: πολιτική είναι η πάλη για την αλλαγή του συσχετισμού δυνάμεων σήμερα, αύριο, μεθαύριο, στις μεταλλασσόμενες συνθήκες και συγκυρίες. Η πολιτική βασίζεται στη «συγκεκριμένη ανάλυση της συγκεκριμένης κατάστασης», στη βάση της οποίας καθορίζονται στόχοι και αιτήματα.

Αν αφαιρέσουμε από την επαναστατική πολιτική τη μεταβατική της διάσταση, τι απομένει; Απομένουν δύο πράγματα: α) Τα αιτήματα των σωματείων, των κοινωνικών οργανώσεων και των κινημάτων και β) η προπαγάνδα για τον σοσιαλισμό και τον κομμουνισμό. Δηλαδή τα ρεφορμιστικά αιτήματα και η σοσιαλιστική προπαγάνδα! Διότι τα μεταβατικά αιτήματα των «οπορτουνιστών» μπορούν να καταγγελθούν, αλλά τα ρεφορμιστικά αιτήματα των σωματείων ή και κοινωνικών οργανώσεων και κινημάτων δεν μπορούν να καταγγελθούν – επί ποινή πλήρους απομόνωσης. Και έτσι το ΚΚΕ μπορεί να δημοσιεύει τις ανακοινώσεις του σωματείου της ΛΑΡΚΟ στον «Ριζοσπάστη», αλλά με τους «οπορτουνιστές» των μεταβατικών αιτημάτων δεν θέλει να συναντηθεί ούτε στην ίδια πλατεία την ίδια ώρα για να κάνουν μια κοινή πορεία.

Και τότε σε τι διαφέρει το ΚΚΕ από τον ΣΥΡΙΖΑ και το ΜΕΡΑ25; (όσον αφορά τη συγκεκριμένη στάση στο ζήτημα που συζητάμε, κι όχι τη συνολική τους πολιτική) Όλοι τους υποστηρίζουν, «ανέχονται» ή κρύβονται πίσω από τα ρεφορμιστικά αιτήματα των συνδικάτων, των κινημάτων και των κοινωνικών οργανώσεων και, ταυτόχρονα, όλοι τους αποφεύγουν τα μεταβατικά. Απλώς το ΚΚΕ προσθέτει σε αυτή την ντε φάκτο σύμπτωση τη σοσιαλιστική προπαγάνδα. Με πολλή ηρωική προσπάθεια, με το αριστερό φλας να αναβοσβήνει διαρκώς, η πολιτική του ΚΚΕ αποδεικνύεται εν τέλει συντηρητική και δεξιά (δεξιά εντός της Αριστεράς): «νομιμοποιεί» μόνο τα ρεφορμιστικά αιτήματα του κινήματος.

2. Έτσι όμως καταρρέει και όλος ο αγώνας ενάντια στις «αυταπάτες». Τελικά, οι αυταπάτες... επιτρέπονται, αρκεί να είναι πρωτογενείς, να είναι δηλαδή προϊόντα επιρροής της κυρίαρχης ιδεολογίας, να είναι εκφάνσεις της μέσης εργατικής και κοινωνικής συνείδησης – και όχι δευτερογενείς, όχι δηλαδή προϊόντα των μεταβατικών αιτημάτων των «οπορτουνιστών». Οπότε, πώς αλλάζει η ρεφορμιστική συνείδηση των μαζών; Όχι μέσα από τη δική τους εμπειρία θεωρούμενης ως εμπειρίας αγώνα με συγκεκριμένους στόχους και αποτέλεσμα, όχι με απολογισμό και εξαγωγή συμπερασμάτων πάνω στην εμπειρία του αγώνα, αλλά με σοσιαλιστική κατήχηση στο έδαφος των διαδοχικών ηττών.

3. Η βαριά κατηγορία περί συντηρητικής και δεξιάς πολιτικής με σοσιαλιστικό άλλοθι τεκμηριώνεται από τη στάση του ΚΚΕ στο κίνημα των Τεμπών. Ένα κίνημα που συμπύκνωσε και απελευθέρωσε μαζικά υπόγειες διαδρομές οργής και που συνένωσε σε μια μεγάλη κοίτη ρυάκια κινηματικών αντιστάσεων όλου του τελευταίου διαστήματος (εκπαίδευση, υγεία, πολιτισμός), που αιφνιδίασε φίλους και εχθρούς με τη μαζικότητα και τον ριζοσπαστισμό του, που στρίμωξε την κυβέρνηση και χάλασε τον εκλογικό της περίπατο, που άλλαξε την ατζέντα της δημόσιας συζήτησης και ανέδειξε μαζικά ως δημόσιο πρόταγμα την πάλη για την υπεράσπιση των κοινών και δημόσιων αγαθών, που απονομιμοποίησε σε μεγάλη κλίμακα τις ιδιωτικοποιήσεις, που δημιούργησε τις προϋποθέσεις για εκλογές με το κίνημα στον δρόμο. Όποια Αριστερά σέβεται στοιχειωδώς την ιστορία της και τον εαυτό της, όφειλε να σκεφτεί ότι αυτό το κίνημα χρειαζόταν κεντρικούς στόχους, πολιτικού και προγραμματικού χαρακτήρα, για να διαρκέσει και να πετύχει νίκες. Ποιος έπρεπε να είναι ο κεντρικός προγραμματικός στόχος αν όχι η επανακρατικοποίηση του σιδηρόδρομου (που για την αντικαπιταλιστική και κομμουνιστική Αριστερά θα έπρεπε να τίθεται με όρους α) χωρίς αποζημίωση, β) με εργατικό έλεγχο); Η ευθύνη του ΚΚΕ, που απέρριψε έναν τέτοιο στόχο, προφανή και ευρέως νομιμοποιημένο κοινωνικά, είναι τεράστια. Απορρίπτοντάς τον, τι απέμεινε να προτείνει ως στόχους του κινήματος και μέτρο της νίκης ή της ήττας του; Πρώτο, να μην καταφέρει η κυβέρνηση να αποφύγει τον

καταλογισμό των δικών της ευθυνών για το δυστύχημα, δεύτερο, να αξιοποιηθεί το γεγονός για τη σοσιαλιστική προπαγάνδα, τρίτο να βγάλουν οι κινητοποιούμενοι χρήσιμα συμπεράσματα που θα προσανατολίσουν σωστά την ψήφο τους στο ΚΚΕ στις επόμενες εκλογές.

Δεν είναι λοιπόν τυχαίο που το ΚΚΕ υλοποίησε συστηματικά το κρίσιμο διάστημα ύστερα από το ξέσπασμα του «κινήματος των Τεμπών» πολιτική «αποθέρμανσης» και αποκλιμάκωση του κινήματος. Στη σύσκεψη στο Σπόρτινγκ που διοργάνωσε το ΠΑΜΕ απουσίαζαν παντελώς προτάσεις για συνέχιση του κινήματος. Αντ' αυτών, η στήριξη μιας κινητοποίησης των συνταξιούχων (σωστή η στήριξη, αλλά δεν είναι απάντηση), μια συναυλία φοιτητικών συλλόγων και επόμενος σταθμός η Πρωτομαγιά. Στο κίνημα των καλλιτεχνών, αντί για κλιμάκωση, μετάβαση σε «άλλες μορφές αγώνα» ενώ έφτανε στην κορύφωσή του ακριβώς με το ξέσπασμα του «κινήματος των Τεμπών». Διαβάζουμε σχετικά στον «Ριζοσπάστη»: «Οι κινητοποιήσεις των καλλιτεχνών μπορούν να γίνουν το έδαφος για να βγουν χρήσιμα συμπεράσματα [...] που θα αξιοποιηθούν στη συνέχιση και εξέλιξη του αγώνα τους, στην οργάνωση της πάλης τους [...] ως κριτήριο ακόμα ψήφου στις επικείμενες βουλευτικές εκλογές». Στην πραγματικότητα, λοιπόν, επανέναρξη του προεκλογικού αγώνα, που το «κίνημα των Τεμπών» έβαλε προσωρινά σε παρένθεση.

Και το αποτέλεσμα; Πολύ σύντομα, τα θέματα που το «κίνημα των Τεμπών» έφεραν στο κέντρο της προεκλογικής ατζέντας εκδιώχθηκαν άρον-άρον από τον δημόσιο διάλογο, για να φτάσουμε σε σύντομο χρόνο να είναι κεντρικά ζητήματα της προεκλογικής συζήτησης η επενδυτική βαθμίδα και το μπάχαλο στο κόμμα του Βελόπουλου...

Ένα παράδειγμα ωστόσο αποδεικνύει τις μεγάλες δυνατότητες που, με βασική ευθύνη του ΣΥΡΙΖΑ, του ΜΕΡΑ25 και του ΚΚΕ, χάθηκαν: Το κίνημα ενάντια στην ιδιωτικοποίηση του νερού, που είχε στόχο (να παραμείνουν οι ΕΥΔΑΠ και ΕΥΑΘ στο Δημόσιο), κατάφερε μια νίκη: να φύγουν η ΕΥΔΑΠ και ΕΥΑΘ από το Υπερταμείο. Αυτό

δεν αποτελεί κάποιου είδους εγγύηση ότι η ιδιωτικοποίησή τους έχει αποτραπεί οριστικά, αποτελεί όμως μέτρο του ευνοϊκού για το κίνημα και την Αριστερά συσχετισμού δύναμης που δημιούργησε το «κίνημα των Τεμπών». Αποτελεί επίσης απόδειξη ότι δεν υπάρχουν νικηφόροι αγώνες χωρίς στόχο. Καθώς καμία δύναμη της Αριστεράς πλην της αντικαπιταλιστικής-εξωκοινοβουλευτικής δεν έθεσε τον στόχο της επανακρατικοποίησης των σιδηροδρόμων, το «κίνημα των Τεμπών» έμεινε χωρίς στόχο – και χωρίς στόχο δεν μπορούσε να νικήσει. Από τη δυναμική του επωφελήθηκε το κίνημα ενάντια στην ιδιωτικοποίηση του νερού – που είχε στόχο.

Υπήρχε όμως και ένας άλλος στόχος, καθαρά πολιτικός: Να πάμε σε εκλογές με το κίνημα στον δρόμο, με το κίνημα να επιβάλλει πολιτική ατζέντα. Ούτε αυτόν τον στόχο θέλησε να βάλει το ΚΚΕ. Και έμεινε μια τρύπα στο νερό: επιστροφή στον προεκλογικό αγώνα. Σοσιαλιστική προπαγάνδα και εκλογές. Η πολιτική είναι «κακό μπλέξιμο»...

Η θεωρητικοποίηση της αποχής από τις πολιτικές διακυβεύσεις

Το ΚΚΕ έχει σοβαρούς λόγους για να ασκεί αυτή την πολιτική, που συνίσταται στη συστηματική αποχή από τις πολιτικές διακυβεύσεις της εκάστοτε συγκυρίας. Η θεωρητική δικαιολόγηση βασίζεται στις εξής θεωρητικές «αρχές»:

Τα μεταβατικά αιτήματα, όπως για παράδειγμα η κρατικοποίηση χωρίς αποζημίωση και υπό εργατικό έλεγχο (και το μεταβατικό πρόγραμμα συνολικά) είναι απορριπτέα γιατί γεννούν την αυταπάτη ότι αυτά μπορούν να επιτευχθούν μέσα στον καπιταλισμό.

Τα αιτήματα αυτά γεννούν επίσης την αυταπάτη του «κυβερνητικού κρίκου», δηλαδή μιας κυβέρνησης που μπορεί να τα υλοποιήσει εντός του καπιταλισμού.

Αιτήματα για γενικευμένες κρατικοποιήσεις χωρίς αποζημίωση και με εργατικό έλεγχο στο πλαίσιο του καπιταλισμού είναι το άκρον άωτον των αυταπατών, αφού οι «οπορτουνιστές» που τα προωθούν, δεν απαντούν σε δύο βασικά και παρεμφερή ερωτήματα: α) Με ποια

εξουσία; με την οικονομική και πολιτική εξουσία της άρχουσας τάξης; β) μπορούν να υλοποιηθούν χωρίς να τεθεί ζήτημα κοινωνικοποίησης των μέσων παραγωγής συνολικά;

Τα αιτήματα αυτά μόνο σε συνθήκες εργατικής εξουσίας μπορούν να υλοποιηθούν. Θα γίνουν επίκαιρα μόνο όταν τεθεί άμεσα το ζήτημα της εργατικής εξουσίας, όταν δηλαδή δημιουργηθεί επαναστατική κατάσταση.

Η επαναστατική κατάσταση δημιουργείται αντικειμενικά, από την όξυνση των αντιθέσεων του συστήματος, κι όχι με βάση τη θέληση προσώπων ή κομμάτων.

Αυτό το θεωρητικό οικοδόμημα, που βεβαίως προβάλλεται σαν μαρξιστικό-λενινιστικό, μπάζει από παντού. Εξίσου κωδικοποιημένα:

Ο ισχυρισμός ότι τα μεταβατικά αιτήματα προβάλλονται με την πεποίθηση ότι θα υλοποιηθούν εντός του καπιταλισμού είναι στην καλύτερη περίπτωση λάθος και στη χειρότερη συνειδητό ψέμα. Το μόνο που αποδεικνύει είναι ότι το ΚΚΕ δεν καταλαβαίνει στοιχειωδώς το περιεχόμενο της μεταβατικής στρατηγικής, το νόημα της μεταβατικότητας (μεταβατικά αιτήματα, μεταβατικό πρόγραμμα). Το γεγονός ότι υπάρχουν και άλλοι στην Αριστερά (που το ΚΚΕ χαρακτηρίζει συλλήβδην «οπορτουνιστές») οι οποίοι δεν κατανοούν αυτό το νόημα, δεν αλλάζει σε τίποτε την έλλειψη στοιχειώδους κατανόησης εκ μέρους του ΚΚΕ.

Αντίθετα από τους ισχυρισμούς του ΚΚΕ, όσοι μιλούν όχι χωρίς να γνωρίζουν αλλά γνωρίζοντας, για τα μεταβατικά αιτήματα και το μεταβατικό πρόγραμμα, γνωρίζουν ότι μεταβατικά αιτήματα είναι «εξ ορισμού» μη υλοποιήσιμα, έτσι όπως διατυπώνονται, στο πλαίσιο του καπιταλισμού. Τότε λοιπόν γιατί είναι σωστό να προβάλλονται; Για να καλύψουν μια απλή, προφανή και αδήριτη ανάγκη: Να έχουν το εργατικό κίνημα και τα κινήματα αντίστασης στόχους στον αγώνα τους, και μάλιστα στόχους «συμβατούς» με τη σοσιαλιστική στρατηγική. Για να συμπυκνώνεται η πολιτική ενέργεια του κινήματος σε αιτήματα

που η συγκυρία τα αναδεικνύει σε δίκαια, ακόμη και «προφανή», στη συνείδηση της μαζικής πρωτοπορίας του αγώνα. Για να υποδεικνύουν στη μαζική ριζοσπαστική πρωτοπορία του κινήματος έναν δρόμο πέρα από τα άμεσα ρεφορμιστικά αιτήματα. Για να μεγιστοποιείται έτσι η πίεση πάνω στην κυβέρνηση και το σύστημα. Για να υπάρχει σαφής απάντηση στο ερώτημα, που τίθεται αντικειμενικά αλλά και επιθετικά από τους «ιεροεξεταστές» των αστικών μίντια, «Εσείς, τι προτείνεται να γίνει;». Για να αποκαλύπτεται από την άρνηση των κυβερνήσεων και του συστήματος να ικανοποιήσει τέτοια δίκαια και ώριμα στη συνείδηση της μαζικής πρωτοπορίας αιτήματα, «ποιος πραγματικά είναι ο καπιταλισμός» και οι πολιτικοί του εκπρόσωποι, και να φθείρονται πολιτικά, απελευθερώνοντας στοιχεία ανατρεπτικής πολιτικής δυναμικής. Για να γονιμοποιούνται οι σοσιαλιστικές ιδέες όχι στο έδαφος έλλειψης στόχων, διακυβεύσεων στην εκάστοτε συγκυρία, που κάνει την ήττα αναπόφευκτη, αλλά στο έδαφος ενός αγώνα με συγκεκριμένους στόχους.

Στην περίπτωση των Τεμπών, ο ελληνικός καπιταλισμός και οι πολιτικοί του εκπρόσωποι δεν μπορούσαν να αποδεχθούν όχι μόνο το μεταβατικό αίτημα «κρατικοποίηση του σιδηρόδρομου χωρίς αποζημίωση και με εργατικό έλεγχο», αλλά ούτε το αίτημα για κρατικοποίηση του σιδηρόδρομου, ούτε καν το νεοκεϊνσιανό αίτημα για για κάποιας μορφής «δημόσιο έλεγχο» στον σιδηρόδρομο (που, κι αυτό, κανείς δεν το έθεσε!). Τα μεταβατικά αιτήματα δεν υλοποιούνται στο πλαίσιο του καπιταλισμού, όμως ο αγώνας γι' αυτά σε συγκυρίες που αναπτύσσεται ανάλογη κινηματική δυναμική μπορεί να έχει σαν «πάρεργο» κατακτήσεις εντός του καπιταλισμού. «Ανοίγοντας δρόμο» με τα μεταβατικά αιτήματα, ωθώντας τη δυναμική του κινήματος πέρα από τα ρεφορμιστικά αιτήματα και δημιουργώντας απειλές για το σύστημα πολύ μεγαλύτερες από αυτά, η ικανοποίηση των ρεφορμιστικών αιτημάτων συχνά στην Ιστορία έγινε η προϋπόθεση και το αστικό σχέδιο για την αντιμετώπιση του κινήματος. Τέτοια ήταν, για παράδειγμα, η εμπειρία των

καταλήψεων εργοστασίων στη Γαλλία του Μεσοπολέμου αλλά και στον Μάη του '68. Η επαναστατική-μεταβατική στρατηγική έχει αυτή τη σχέση με τις κατακτήσεις εντός του καπιταλισμού: αυτές είναι απόρροια όχι της υλοποίησης των μεταβατικών αιτημάτων (που «εξ ορισμού» δεν υλοποιούνται στο πλαίσιο του καπιταλισμού), αλλά της κινηματικής και πολιτικής πίεσης του αγώνα, όταν αυτός ωριμάζει ως το σημείο να «νομιμοποιεί» τα μεταβατικά αιτήματα ώστε αυτά να υιοθετούνται από τη μαζική πρωτοπορία του αγώνα. Όπως το γνωρίζουμε από παλιά: «Η μεταρρύθμιση είναι παραπροϊόν -κι όχι ο στόχος- της μεταβατικής στρατηγικής».

Σημαίνει αυτό ότι οι επαναστάτες κομμουνιστές αδιαφορούν ή υποτιμούν για τα καθαυτό ρεφορμιστικά αιτήματα και στόχους και τον αγώνα συνδικάτων, κοινωνικών οργανώσεων και κινημάτων με τέτοια αιτήματα και στόχους; Όχι. [Εξάλλου, ούτε το ΚΚΕ έθεσε στο στόχαστρο της κριτικής το σωματείο της ΛΑΡΚΟ ή της ΕΥΔΑΠ-ΕΥΑΘ κ.λπ.] Ο πρωτογενής ρεφορμισμός των συνδικάτων, κοινωνικών οργανώσεων και κινημάτων, που εμπνέεται από τον αγώνα για καλύτερευση των συνθηκών ζωής «εδώ και τώρα», μέσα στον καπιταλισμό, είναι μέρος του συνολικού κινήματος, είναι το επίπεδο της «στοιχειώδους εκπαίδευσης» για την εργατική τάξη και τη νεολαία. Ο πολιτικός αναβαθμός του ρεφορμισμού, όμως, τα ρεφορμιστικά πολιτικά κόμματα και ρεύματα, ακόμη εντονότερα η σοσιαλδημοκρατική κεντροαριστερά, είναι πολιτικοί αντίπαλοι μέσα στο κίνημα (στον βαθμό που διαθέτουν δυνάμεις στο κίνημα) και στον πολιτικό αγώνα.

Πότε τα μεταβατικά αιτήματα «δένουν» με τη συγκεκριμένη συγκυρία; Όταν η δυναμική της ταξικής αντιπαράθεσης τα καθιστά «λογικά», αποδεκτά, «συζητήσιμα», δίκαια στη συνείδηση της μαζικής πρωτοπορίας του αγώνα. Όταν δηλαδή έχει δημιουργηθεί αντικειμενικά από τις συνθήκες της ταξικής πάλης αυτή η συνείδηση στη μαζική κινηματική πρωτοπορία, όταν η δυναμική του αγώνα δημιουργεί την ανάγκη της κατεύθυνσης, της κοίτης μέσα στην οποία θα κινηθεί – κι όχι όποτε το θελήσει κάποια προσωπικότητα ή κάποιο κόμμα ή οργάνωση. Τότε, τα αιτήματα

είναι πραγματικά μεταβατικά: γεφυρώνουν το σήμερα του αγώνα και της συνειδητοποίησης μέσα στον αγώνα με το αύριο του σοσιαλισμού. Παράδειγμα, τα Τέμπη: όταν οι μετρήσεις κοινής γνώμης δείχνουν ότι οι ιδιωτικοποιήσεις χάνουν τη μεγάλη τους επιρροή στην κοινή γνώμη και η αρνητική διάθεση προς αυτές γίνεται πλειοψηφική, κι όταν αυτό έρχεται στους ώμους ενός μαζικού κινήματος που ανατρέπει τα κυβερνητικά σχέδια και τους συντεταγμένες της συγκυρίας, τότε είναι η ώρα να τεθεί το μεταβατικό αίτημα επανακρατικοποίηση των σιδηροδρόμων χωρίς αποζημίωση και με εργατικό έλεγχο. Όταν η συγκυρία και ένα μαζικό κίνημα δεν αναδεικνύουν απλώς μία διακύβευση αλλά πολλές, που διαμορφώνουν μια συνολική δυναμική, όπως την περίοδο των αγώνων ενάντια στα μνημόνια (2010-2015), τότε γίνονται επίκαιρα με όρους ταξικής πάλης περισσότερα από ένα μεταβατικά αιτήματα: κατάργηση μνημονίων, διαγραφή χρέους, αποκατάσταση μισθών και συντάξεων, διάλυση φασιστικών συμμοριών (ΧΑ) κ.λπ. Και με λίγα λόγια: Μέχρι να πέσει από τον ουρανό η επαναστατική κατάσταση (δηλαδή για διαστήματα διόλου ευκαταφρόνητα, που μπορεί να διαρκούν από μισό μέχρι έναν αιώνα!), οι συγκυρίες και οι διακυβεύσεις τους θα αλλάζουν και η αντικαπιταλιστική-κομμουνιστική αριστερά θα πρέπει να κάνει πολιτική και να εξοπλίζει τα κινήματα με συγκεκριμένους προγραμματικούς και πολιτικούς στόχους. Αν δεν το κάνει αυτό, τότε απλώς δεν κάνει πολιτική – κανενός είδους, ούτε κομμουνιστική ούτε... οπορτουνιστική.

Ωστόσο, και όταν δημιουργηθεί επαναστατική κατάσταση, η αντικαπιταλιστική – κομμουνιστική πολιτική εξακολουθεί να είναι μεταβατική. Ύστερα από την επανάσταση του Φλεβάρη του 2017 στη Ρωσία, που δημιούργησε επαναστατική κατάσταση, η μαζική πολιτική των Μπολσεβίκων δεν στηρίχτηκε στο αίτημα-σύνθημα «Κοινωνικοποίηση των μέσων παραγωγής», αλλά σε τρία κεντρικά, μεταβατικά αιτήματα: Όλη η εξουσία στα σοβιέτ – σταμάτημα του ιμπεριαλιστικού πολέμου – μοίρασμα της γης στους αγρότες. Με συστηματικές τακτικές παρεμβάσεις και μανούβρες πάνω στον καμβά αυτών των τριών κεντρικών μεταβατικών αιτημάτων δημιούργησαν τις προϋποθέσεις για τη

νικηφόρα Οκτωβριανή επανάσταση. Πάνω στον καμβά του αιτήματος-συνθήματος «Όλη η εξουσία στα σοβιέτ», όλοι αυτοί οι... αρχι-οπορτουνιστές (ο Λένιν, ο Τρότσκι, ο Μπουχάριν κ.λπ.) έφτασαν στο σημείο να απαιτούν από τους Μενσεβίκους (οι οποίοι συμμετείχαν σε μια κυβέρνηση που ο Λένιν χαρακτήριζε καπιταλιστική – ιμπεριαλιστική) «Διώξτε τους καπιταλιστές υπουργούς» – που ισοδυναμούσε με το «Σπάστε τους δεσμούς σας με την αστική τάξη». Αυτό που σύμφωνα με τη λογική του ΚΚΕ θα έπρεπε να είναι προϋπόθεση, η κατάκτηση της πλειοψηφίας στα σοβιέτ από τους Μπολσεβίκους, το διεκδίκησαν μέσα στην πάλη με βάση το σύνθημα «Όλη η εξουσία στα σοβιέτ» και το κέρδισαν στο «παρά πέντε» της επανάστασης.

Ισχύει άραγε ότι το ζήτημα του «κυβερνητικού κρίκου» τίθεται μόνο σε συνθήκες επαναστατικής κατάστασης με όρους σοσιαλιστικής επανάστασης και εργατικής εξουσίας; Οι... αρχι-οπορτουνιστές Λένιν και Τρότσκι στο 3ο και κυρίως στο 4ο Συνέδριο της Κομμουνιστικής Διεθνούς έδωσαν μια άλλη απάντηση: το σύνθημα της εργατικής ή εργατο-αγροτικής κυβέρνησης, που μπορεί να μην έπεται αλλά να προηγείται της σοσιαλιστικής επανάστασης και να είναι μεταβατικό «επεισόδιο» προς αυτήν. Ποια ανάγκη τους οδήγησε να σκαρφιστούν έναν τέτοιο... οπορτουνισμό ένα ολόκληρο αιώνα πριν; Η ανάγκη να εκπαιδευτούν τα κομμουνιστικά κόμματα στο να κάνουν πολιτική, να παρεμβαίνουν μαζικά και να κερδίζουν τη μαζική πρωτοπορία σε συγκυρίες μεταβατικές, όταν παίζεται η κατεύθυνση των εξελίξεων: όταν η συγκυρία και ο συσχετισμός δύναμης ταλαντεύονται, όταν κρίνεται αν η κατάσταση θα εξελιχθεί σε επαναστατική ή αντεπαναστατική.

Πέρα όμως από τις κορυφώσεις των μεταβάσεων προς την επαναστατική κατάσταση κι από κει προς την επανάσταση, υπάρχουν απειράριθμες ενδιάμεσες συγκυρίες όπου διακυβεύονται μικρότερες ή μεγαλύτερες ανατροπές στον συσχετισμό δύναμης, μικρότερες ή μεγαλύτερες νίκες ή ήττες, κατακτήσεις ή οπισθοχωρήσεις.

Αν η επαναστατική πολιτική διαγράψει όλα αυτά, απέχει από τις διακυβεύσεις τους ή φοβάται ότι αυτές μπορεί να φέρουν «άσχημα μπλεξίματα», τότε παύει να είναι επαναστατική πολιτική και μετατρέπεται σε πεισιθανάτια προπαγάνδα: υπομονή και συσπείρωση γύρω από το κόμμα μέχρι να περάσουμε την κοιλάδα των δακρύων και να έρθει η ώρα της επαναστατικής κατάστασης. Που, με τέτοια μακροχρόνια και συστηματική εκπαίδευση στην αποχή από την πολιτική, από τις συγκεκριμένες διακυβεύσεις της εκάστοτε της συγκυρίας, δεν θα μπορείς καν να την αναγνωρίσεις (γιατί «η κατάσταση δεν θα είναι επαναστατική») και έτσι θα είναι το ιστορικό ραντεβού με την επόμενη Βάρκιζα. «Η κατάσταση δεν είναι επαναστατική» αποφάνθηκε το ΚΚ Γαλλίας στον Μάη του '68 και, για να αποφύγει τον «τυχοδιωκτισμό», δηλαδή τα άσχημα μπλεξίματα της πάλης για την εξουσία, έβαλε πλάτη για την επάνοδο στην καπιταλιστική ομαλότητα – ο Ντε Γκολ, που είχε φύγει από τη χώρα για να συντονίσει από το εξωτερικό την αντεπανάσταση δεν χρειάστηκε να κάνει πολλά...

Η επαναστατική κατάσταση δημιουργείται αντικειμενικά σημαίνει όχι σύμφωνα με τη θέληση προσώπων και κομμάτων -αλλιώς, θα μπορούσαμε να... παραγγείλουμε την επαναστατική κατάσταση όταν και όπως μας βολεύει-, αλλά η ετοιμότητα και το αξιόμαχο του επαναστατικού παράγοντα στο να αξιοποιήσει την επαναστατική κατάσταση χτίζεται με τα όπλα της μεταβατικής στρατηγικής στον απέραντο χρόνο καταστάσεων και συγκυριών που δεν είναι επαναστατικές, κυρίως όμως στις μεταβατικές συγκυρίες, στις σύντομες χρονικά μεταβάσεις προς την επαναστατική κατάσταση και εντός αυτής. Η μεταβατική λογική και στρατηγική είναι απαραίτητες σε όλες ανεξαιρέτα αυτές τις περιπτώσεις και καταστάσεις, ιδιαίτερα όμως όταν η γραμμικότητα του ιστορικού χρόνου διαταράσσεται και ανατρέπεται. Η ίδια η επανάσταση είναι μια τέτοια διαταραχή/ανατροπή της γραμμικότητας του ιστορικού χρόνου. Χωρίς την μακροχρόνια εκπαίδευση στις ενδιάμεσες ανατροπές συγκυριών, στις ενδιάμεσες επιταχύνσεις και συμπυκνώσεις του ιστορικού χρόνου, με την αποχή από τις

διακυβεύσεις τους και με μόνο εφόδιο τη σοσιαλιστική προπαγάνδα και την «ισχυροποίηση του κόμματος», το μόνο που μπορείς να οικοδομήσεις είναι μια κομματική γραφειοκρατία, η οποία και σε συνθήκες επαναστατικής κατάστασης θα αποδειχθεί με μαθηματική βεβαιότητα στρατηγός της ήττας.

Το ΚΚΕ και το ζήτημα της κυβέρνησης

Το ΚΚΕ έχει περιβάλλει με το κύρος συνεδριακών αποφάσεων την απόρριψη οποιασδήποτε πρότασης, οποιουδήποτε ενδιαφέροντος και οποιασδήποτε τακτικής στο ζήτημα της κυβέρνησης... μέχρι και τον σοσιαλισμό. Μια τέτοια απόρριψη, που με ένα ξερό «δεν μας ενδιαφέρει» αρνείται την ανάγκη όχι μόνο διατύπωσης πρότασης αλλά έστω κάποιας τακτικής στο ζήτημα της κυβέρνησης, είναι η κορύφωση, το στεφάνωμα της αποχής του ΚΚΕ από τις πολιτικές διακυβεύσεις της εκάστοτε συγκυρίας. Είναι η επιτομή μιας πολιτικής εκτός ιστορικού χρόνου με την προσδοκία ενός ιστορικού επέκεινα. Τι λέει το ΚΚΕ για τις εκλογές και την κυβέρνηση;

α) Με τις εκλογές δεν θα αλλάξει τίποτε: όποια κυβέρνηση και αν εκλεγεί, θα κάνει τα ίδια. Στο φάσμα αριστερά του ΣΥΡΙΖΑ είναι όλοι οπορτουνιστές. Στο φάσμα από τον ΣΥΡΙΖΑ και δεξιότερα είναι όλα αστικά κόμματα. Ερώτηση πρώτη: Δεν θα αλλάξει τίποτε ακόμη και αν καταλάβουν την κυβέρνηση οι φασίστες; «Τολμάμε» να το ρωτήσουμε γιατί οι μέντορες της σημερινής πολιτικής του ΚΚΕ στο Μεσοπόλεμο, ο σταλινισμός στην αριστερή του ταλάντευση με την πολιτική της τρίτης περιόδου, θεωρούσε ότι ο κύριος εχθρός είναι η σοσιαλδημοκρατία κι όχι ο φασισμός. Κάποιες διατυπώσεις του ΚΚΕ είναι στα όρια αυτής της παράδοσης – όταν, για παράδειγμα, λέει ότι «η κυβέρνηση του ΣΥΡΙΖΑ ήταν η χειρότερη ελληνική κυβέρνηση όλων των εποχών». Χειρότερη κι από την κυβέρνηση του Τσολάκογλου, του Παπάγου, της ΕΡΕ, της χούντας ακόμη ακόμη; Μήπως εννοεί η χειρότερη της μεταπολίτευσης; Τότε θα ξαναρωτήσουμε: Χειρότερη από την κυβέρνηση του πατρός Μητσοτάκη, από την κυβέρνηση Σαμαρά, από την κυβέρνηση του υιού Μητσοτάκη;

Το ενδιαφέρον σε όλα αυτά δεν είναι να μην «αδικήσουμε» τον ΣΥΡΙΖΑ (του αξίζει η πιο σκληρή κριτική), αλλά άλλο: Ισοπεδώνοντας όλες τις πολιτικές διαφορές και αποχρώσεις (μια νύχτα όπου όλες οι αγελάδες είναι μαύρες) στον χαρακτήρα των πολιτικών κομμάτων ή και των κυβερνήσεων, με μια γενική «άρνηση ενδιαφέροντος» για το ζήτημα της κυβέρνησης, το ΚΚΕ αποξενώνει και αποξενώνεται από το οποίο ενδιαφέρον τμημάτων της εργατικής τάξης, της νεολαίας κ.λπ. για τις εκλογές. Συγκεκριμένα σήμερα: Είναι δίκαιο και έκφραση υγιούς ταξικού ενστίκτου το μαζικό αίσθημα ότι η κυβέρνηση Μητσοτάκη είναι η χειρότερη της Μεταπολίτευσης, η πιο επιθετική, ασύστολη και ασύδοτη απέναντι στα πολιτικά και κοινωνικά δικαιώματα της εργατικής τάξης και της νεολαίας; Είναι πολιτικά δίκαιη η μαζική επιθυμία να τιμωρηθεί αυτή η κυβέρνηση, να ηττηθεί στις εκλογές; Η πολιτική στάση του ΚΚΕ είναι στην πράξη ενάντια σε αυτό το αίσθημα και μεταφράζεται στο «υπήρξαν και χειρότερες» – και μία από αυτές ήταν του ΣΥΡΙΖΑ...

Πολλά τα προβλήματα σε μια τέτοια αντίληψη, αλλά το μεγαλύτερο όλων είναι ότι αυτή η πολιτική στάση είναι ενάντια στους στοιχειώδεις κανόνες οικοδόμησης σχέσεων με τα τμήματα της εργατικής τάξης και της νεολαίας που θέλουν να φράξουν τον δρόμο στον ταξικό οδοστρωτήρα που εκπροσωπεί ο Μητσοτάκης. Αν το βασικό «κλειδί» της επαναστατικής πολιτικής είναι το κέρδιμα της μαζικής εργατικής πρωτοπορίας στον αγώνα και μέσω αυτού στον αγώνα για τον σοσιαλισμό, η πολιτική αυτή στάση δεν είναι μικρό, αλλά μεγάλο πρόβλημα. Θα καταφύγω σε αυτό το σημείο ξανά στη βοήθεια ενός διάσημου... ομορτυνιστή, του Λένιν. Στο «Αριστερισμός, παιδική αρρώστια του κομμουνισμού», αναφερόμενος στην πολιτική του αδύναμου ΚΚ Βρετανίας, συστήνει στο κόμμα των Βρετανών κομμουνιστών να υποστηρίξουν εκλογικά το σοσιαλδημοκρατικό κόμμα με στόχο να προσεγγίσουν, να επηρεάσουν, να συνδεθούν και να κερδίσουν τα πιο ριζοσπαστικά εργατικά στοιχεία που είναι συσπειρωμένα σε αυτό το κόμμα. Όχι άνευ όρων, όχι με οποιονδήποτε τρόπο, αλλά α) Αναδεικνύοντας το δικό τους πρόγραμμα σε αντιπαράθεση με το πρόγραμμα του Εργατικού Κόμματος, β) Προειδοποιώντας ανοιχτά και δημόσια ότι

η ηγεσία του Ε.Κ. θα προδώσει τις ελπίδες τους, γ) Δηλώνοντας ότι θα το ψηφίσουν όχι επειδή συμφωνούν με το πρόγραμμά του ή εμπιστεύονται την ηγεσία του, αλλά γιατί θέλουν να βαδίσουν μαζί με τη μαζική εργατική πρωτοπορία, ώστε αυτή να βγάλει συμπεράσματα από την ίδια της την πείρα.

Δεν υπονοούμε με αυτό ότι προτείνουμε σήμερα στο ΚΚΕ μια τέτοια τακτική απέναντι στον ΣΥΡΙΖΑ. Πόσο μεγάλη όμως διαφορά ανάμεσα στη λενινιστική λογική και στη σημερινή τακτική του ΚΚΕ. Πόσο μεγάλη «έγνοια» να μην απευθυνόμαστε στη μαζική πρωτοπορία (που έχει αυταπάτες) με πατερναλιστικό διδακτισμό και τελεσίγραφα (που ηχούν κάπως έτσι: «εγκαταλείψτε επιτέλους τις αυταπάτες σας και ελάτε σε μας»), αλλά να βαδίζουμε μαζί της ενώ διατηρεί τις αυταπάτες της και να προειδοποιούμε σαν συνοδοιπόροι στον αγώνα μέχρι να βγάλει η ίδια συμπεράσματα από την πείρα της. Πόσο μεγάλη διαφορά από το να λες «υπήρξαν και χειρότερα» (από τον Μητσοτάκη), όπως ο ΣΥΡΙΖΑ, άρα δεν έχει καμία σημασία αν θα φύγει ο Μητσοτάκης. Έχοντας διαγράψει κάθε διαφορά και κάθε απόχρωση, το ΚΚΕ δεν καταλαβαίνει καν τη διαφορά ανάμεσα σε αυτά που λέει και στο να πει «Μαύρο στον Μητσοτάκη – καμία εμπιστοσύνη στον ΣΥΡΙΖΑ».

β) Αν είναι αδιάφορο τι κυβερνήσεις θα εκλέγονται και σχηματίζονται μέχρι... τον σοσιαλισμό, τότε η αστική κοινοβουλευτική δημοκρατία θα μπορούσε να καταργηθεί χωρίς συνέπειες για την εργατική τάξη. Ήδη το σύστημα μέσα στη γενική του κρίση, οδηγεί τα πράγματα σε ραγδαία στροφή σε μορφές κοινοβουλευτικής απολυταρχίας αν όχι κοινοβουλευτικής δικτατορίας, θεωρεί πρόβλημα τις ίδιες τις εκλογές και τα δημοψηφίσματα (γιατί ο λαός εκφράζεται «ανώριμα», χωρίς να παίρνει υπόψη του την εύρυθμη λειτουργία και τις ανάγκες των αγορών) και αν περνούσε από το χέρι του θα τις καταργούσε – όχι γιατί μπορούν να αλλάξουν τον κόσμο, αλλά γιατί μπορούν να προκαλέσουν «αχρείαστες βλάβες» σε ένα σύστημα που απαγορεύει διά ροπάλου οποιαδήποτε παραχώρηση.

Το ΚΚΕ στην πραγματικότητα λέει ότι οι εκλογές είναι αδιάφορες και ότι το μόνο ενδιαφέρον που παρουσιάζουν είναι

πόσο θα ενισχυθεί το ίδιο. «Να πάει ο κόσμος να ψηφίσει και να μην κάνει αποχή», ζήτησε ο Δημήτρης Κουτσούμπας στο ντιμπέιτ. Γιατί όμως να πάει να ψηφίσει αν είναι αδιάφορο ποια κυβέρνηση θα εκλεγεί και αν είναι αδιάφορο αν θα ενισχυθεί η Αριστερά ή η Δεξιά συνολικά; Γιατί να ψηφίσει ΚΚΕ αν η ψήφος στο ΚΚΕ δεν κάνει καμία διαφορά στο ζήτημα της κυβέρνησης; Γιατί να μην κάνουν αποχή όλοι όσοι/ες δεν έχουν πεισθεί να ψηφίσουν ΚΚΕ;

γ) Με την τακτική του αυτή, το ΚΚΕ καταφέρνει συστηματικά να πιέζεται από τα δεξιά από τον ΣΥΡΙΖΑ αντί να πιέζει τον ΣΥΡΙΖΑ απ' τ' αριστερά. Επιτρέπει στον Τσίπρα να το εγκαλεί εν ονόματι της «προοδευτικής διακυβέρνησης» μοιάζοντας εντελώς ανίκανο να καλύψει στοιχειωδώς τα νώτα του, για τον απλό λόγο ότι δεν επιτρέπει στον εαυτό του να έχει οποιαδήποτε τακτική στο ζήτημα της κυβέρνησης. Θα μπορούσε να αντιγυρίσει την πίεση στον Τσίπρα, λέγοντας, για παράδειγμα, ότι θα στήριζε - χωρίς να συμμετάσχει και έτοιμο να άρει την υποστήριξή του ανά πάσα στιγμή αν εφαρμόσει αντιλαϊκές πολιτικές- μια κυβέρνηση που θα δεσμευόταν καθαρά στις προγραμματικές της δηλώσεις ότι θα υλοποιήσει στον πρώτο μήνα της θητείας της: α) Την αύξηση του κατώτατου μισθού στα 1.000 ευρώ και την επιβολή ΑΤΑ, την επαναφορά των συλλογικών συμβάσεων και των τριετιών, την επαναφορά της 13ης και 14ης σύνταξης, την κατάργηση της μερικής και εποχικής απασχόλησης και την αποκατάσταση των «βλαβών» στις εργασιακές σχέσεις, την πλήρη κατάργηση του νόμου Χατζηδάκη, τη δημιουργία μιας Επιθεώρησης Εργασίας στελεχωμένης με δημόσιους υπαλλήλους που θα θέλουν να υπηρετήσουν τα εργατικά δικαιώματα και όχι να είναι φερέφωνα των εργοδοτών, β) Την κρατικοποίηση του σιδηρόδρομου και της ΔΕΗ, την κατάργηση του χρηματιστηρίου ενέργειας, την κατάργηση του Υπερταμείου και το σταμάτημα των ιδιωτικοποιήσεων, γ) την αύξηση του αφορολόγητου στις 15.000 ευρώ, τη μείωση του ΦΠΑ στα είδη πρώτης ανάγκης και, αντίστοιχα, την αύξηση των φορολογικών συντελεστών για τα μεσαία και υψηλά εισοδήματα και για τα κέρδη και την επιβολή ειδικού, αυξημένου φορολογικού

συντελεστή στα λεγόμενα υπερκέρδη, δ) την ακύρωση των εξοπλιστικών προγραμμάτων και την αύξηση των δαπανών για την υγεία και την παιδεία. Ο Στουρνάρας, ο Αλέκος Παπαδόπουλος, ο Μητσοτάκης, η αστική τάξη, τα μίντια, θα είχαν φρυάξει και θα ξεκινούσαν εκστρατεία ενάντια στον νέο «τυχοδιωκτισμό» που θα εξοργίσει τις αγορές και την ΕΕ και θα οδηγήσει σε χρεοκοπία τις τράπεζες και το Δημόσιο. Ο Τσίπρας θα κατάπινε τη γλώσσα του γιατί θα ήταν πολύ δύσκολο να πει όχι αλλά εξίσου δύσκολο να μη συμφωνήσει με όλους τους προηγούμενους. Στον δημόσιο διάλογο θα επανερχόταν, με πρωτοβουλία της Αριστεράς και όχι του Στουρνάρα και του Αλέκου Παπαδόπουλου, η συζήτηση για το μνημόνιο του 2018 (το μνημόνιο «εξόδου από τα μνημόνια»), τα ελλείμματα και το χρέος, και την ανάγκη να ανατραπεί.

θα μπορούσε η επιλογή και η σύνθεση των αιτημάτων να είναι διαφορετική, αρκεί να μην ήταν προσχηματική (δηλαδή να μην ήταν το πρόγραμμα της κοινωνικοποίησης των μέσων παραγωγής, γιατί τότε δεν θα συνιστούσε τακτική στη συγκυρία). Στις εκλογές του 2012 οι συνθήκες ήταν πολύ πιο ευεπίφορες για την άσκηση μιας τέτοιας τακτικής, αλλά το ΚΚΕ προτίμησε να απέχει από τις μεγάλες πολιτικές διακυβεύσεις σε μια από τις σημαντικότερες περιόδους της ταξικής πάλης στην Ελλάδα (2010-2015).

δ) Το ΚΚΕ όμως είναι αποφασισμένο βάσει... θεωρίας να μην έχει καμία τακτική για τον «κυβερνητικό κρίκο», με δύο βασικές συνέπειες:

Να υφίσταται μονίμως πιέσεις από τα δεξιά, ακόμη και από τον σημερινό ΣΥΡΙΖΑ και να ληλατείται εκλογικά. Αν στις εκλογές της 21ης Μαΐου το αποτέλεσμα δημιουργεί την αίσθηση ότι η πρωτιά «παίζεται», στις δεύτερες εκλογές το ΚΚΕ είναι βέβαιο ότι θα ληλατηθεί ξανά εκλογικά από τον ΣΥΡΙΖΑ – περισσότερο απ' ό,τι θα ληλατηθεί ήδη στις πρώτες.

Να χάνει επαφή, να αποξενώνει και να αποξενώνεται από τον κόσμο που καταλαβαίνει (καλύτερα από το ΚΚΕ) ότι το ποιος και πώς κυβερνά έχει σημασία και να αναζητεί πολιτικές

«πλατφόρμες», δηλαδή κόμματα, που ελπίζει ότι θα εκπροσωπήσουν και τα δικά του συμφέροντα στην κεντρική πολιτική σκηνή.

Εν τέλει, τι λέει το ΚΚΕ; Δεν έχει σημασία ποιος κυβερνά, δεν έχουν καν σημασία οι εκλογές (εκτός από το ποσοστό του ΚΚΕ). Οπότε, τι προτείνει στον κόσμο του κινήματος και της Αριστεράς; Αγώνες. Ναι, αλλά πώς θα είναι νικηφόροι οι αγώνες αν δεν έχουν στόχους (γιατί τα μεταβατικά αιτήματα γεννούν αυταπάτες), αν όποιος και αν κυβερνά θα κάνει τα ίδια και αν το ΚΚΕ δεν έχει καμία τακτική-πρόταση για τον «κυβερνητικό κρίκο»; Μήπως φαντάζεται ότι η αστική τάξη θα έχει όχι απλώς την οικονομική και πολιτική εξουσία γενικά αλλά και την κυβερνητική εξουσία, αλλά το κίνημα θα επιβάλλει νίκες; Θα ήταν η επιτομή των αυταπατών.

Πού καταλήγουμε λοιπόν; Ματαιιότης ματαιοτήτων, τα πάντα ματαιιότης...

Υπομονή, εκπαίδευση στην ήττα και συσπείρωση γύρω από το κόμμα, μέχρι να σημάνουν οι καμπάνες της επαναστατικής κατάστασης.

Το συμμετρικό λάθος: ο οικονομισμός και το μεταβατικό πρόγραμμα σαν «μεταβατικό στάδιο»

Έχοντας πει τα προηγούμενα, πρέπει σε αυτό το σημείο να πούμε ότι το ΚΚΕ δεν έχει απέναντι σε όλους άδικο. Η κριτική του στο μεταβατικό πρόγραμμα έχει έρεισμα όταν απευθύνεται σε οργανώσεις, κόμματα και ρεύματα της Αριστεράς που έχουν πράγματι λανθασμένη αντίληψη τόσο του ενιαίου μετώπου όσο και του μεταβατικού προγράμματος. Που η αντίληψή τους (χωρίς να ευθύνονται το ενιαίο μέτωπο και το μεταβατικό πρόγραμμα γι' αυτό) παραπέμπει στα συμμετρικά ως προς την αντίληψη και πολιτική του ΚΚΕ λάθη του οικονομισμού και της λογικής των σταδίων. Αυτό όμως είναι ένα άλλο, μεγάλο ζήτημα, που απαιτεί ένα άλλο άρθρο.

Παραπομπές και σημειώσεις:

1. Commune 31/3/2023, <https://commune.org.gr/giati-i-aristera-den-protassei-to-aitima-gia-kratikoiposi-ton-sidirodromon-choris-apozimiosi/>. Βλέπε επίσης: Ηλίας Ιωακείμογλου, «Η ιδιωτική ιδιοκτησία, η Αριστερά, ο σιδηρόδρομος», Commune 29/2/2023

(2) Όσον αφορά τις απόψεις του ΚΚΕ στις οποίες ασκούμε κριτική εδώ, παραπέμπουμε σε:

α) *Αρθρογραφία σχετική με τη συγκυρία των Τεμπών:*

- Μ. Παπαδόπουλος, «Ριζοσπάστης» 11-12/3/2023, σελ. 11. (Οι απόψεις περί κρατικοποίησης του σιδηρόδρομου) «συσκοτίζουν τον πραγματικό αντίπαλο και δεν οδηγούν σε κάποια φιλολαϊκή λύση».
- «Ριζοσπάστης» 7/3/2023, «Η άποψή μας», σελ. 5, «[...] πραγματική “τομή” για τον λαό δεν είναι [...] η “επανακρατικοποίηση” από ένα κράτος εχθρικό και σάπιο μέχρι το μεδούλι, που λειτουργεί για τα συμφέροντα των λίγων σε βάρος της λαϊκής πλειοψηφίας».
- Ανακοίνωση Π.Γ. της Κ.Ε. του ΚΚΕ, «Ριζοσπάστης» 11-12/3/2023, σελ. 3, «Ο σιδηρόδρομος μπορεί να αποτελέσει ένα σύγχρονο, γρήγορο, ασφαλές και φτηνό μέσο μετακίνησης του λαού και μεταφοράς προϊόντων σε όλη τη χώρα. Αυτό προϋποθέτει όμως “απελευθέρωση” από τις ράγες του κέρδους, προϋποθέτει μεταφορές και υποδομές με κριτήριο την ικανοποίηση των διευρυμένων λαϊκών αναγκών, μέσα από έναν ενιαίο κρατικό φορέα, αξιοποιώντας όλα τα σύγχρονα επιτεύγματα της επιστήμης και της τεχνολογίας, ενταγμένες στον κεντρικό επιστημονικό σχεδιασμό της οικονομίας, την κοινωνική ιδιοκτησία και τον εργατικό

έλεγχο».

- Ανακοίνωση του Γραφείου Τύπου της Κ.Ε. του ΚΚΕ, με αφορμή το σχέδιο νόμου για το νερό («Ριζοσπάστης» 18-19/3/2023, σελ. 15), «[...] Το ΚΚΕ επιμένει. Το νερό δεν πρέπει να είναι εμπόρευμα και μονόδρομος προς αυτή την κατεύθυνση είναι ο ριζικά διαφορετικός δρόμος της κοινωνικής ιδιοκτησίας, του επιστημονικού κεντρικού σχεδιασμού, ο οποίος θα παρέχει φθηνό, ασφαλές, ποιοτικό και φθηνό νερό», ενώ ταυτόχρονα «[...] απαιτεί την άμεση απόσυρση του νομοσχεδίου»

β) Αρθρογραφία ενδεικτική της θεωρητικής τεκμηρίωσης της πολιτικής του ΚΚΕ:

- Μ. Μακρής «2η Πανελλαδική Συνδιάσκεψη της ΑΝΤΑΡΣΥΑ: “Πρόγραμμα μεταβατικό” στην ενσωμάτωση...», ΚΟΜΕΠ, τ.3
- Γιώργος Οικονομάκης, «Ριζοσπάστης» 10/2/2023, «Οι γενικευμένες κρατικοποιήσεις εντός του καπιταλισμού: Κριτικές παρατηρήσεις»
- Λουκάς Αναστασόπουλος, «Το οπορτουνιστικό ρεύμα στα γνωστά αδιέξοδα μπροστά στις εκλογές», «Ριζοσπάστης» Σ/Κ 28-29 Γενάρη 2023
- Μάκης Παπαδόπουλος, «Τρύπια και πανάκριβη η σωσίβια λέμβος της ΕΕ για την ενεργειακή φτώχεια», «Ριζοσπάστης» Σ/Κ 5-6 Νοέμβρη 2022.